

חדשות חיפה, 30.12.2014

ניהול לקוי של תקציב הפרויקט, הגדלת תקציב ההקמה מ-400 מיליון ₪ ל-600 מיליון ₪, שימוש בתקציב שהוקצה למיתוג האצטדיון עבור אירועי תרבות, אי-עמידה בתנאים המחייבים של התכנית, ליקויים במימון הפרויקט, כשלים בניהול הפרויקט ובקרה, כשלים בהעסקת חברת הפיקוח על ביצועו הם רק חלק משורה ארוכה של ליקויים אותם חשף מבקר המדינה שפירא בדו"ח המבקר לשנת 2014.

מבקר המדינה יוסף חיים שפירא מבקר המדינה השופט (בדימוס) יוסף חיים שפירא, חושף בדוח על הביקורת בשלטון המקומי לשנת 2014 אותו פרסם אתמול (ב') שורה ארוכה של ליקויים וכשלים תכנוניים ותקציביים בהקמת אצטדיון סמי עופר בחיפה.

מהדו"ח עולה כי עלות הקמת האצטדיון שאמור היה לכלול מגרשי אימון בצמוד לו ואזור בילוי, בידור ומסחר בשטח של כ-20,000 מ"ר נאמדה בכ-400 מיליון שקלים אך במהלך הקמתו צומצמה תכולת הפרויקט, אך בד בבד גדלה עלותו באופן ניכר, ובמועד סיום הביקורת היא הסתכמה בכ-600 מיליון. בנוסף, בניית האצטדיון הסתיימה תוך כשלוש וחצי שנים, במקום כשנתיים וחצי ובמקום מועד הפתיחה המתוכנן, 15.10.13 הוא נפתח האצטדיון ב-15.9.14.

שפירא, החליט להפעיל את ביקורת המדינה על חברת האצטדיון ובחודשים נובמבר – 2013 מרץ 2014 בדק משרד מבקר המדינה היבטים בתכנון, בניהול ובהתקשרויות עם ספקים שביצעה חברת האצטדיון לצורך הקמת קריית הספורט. הביקורת נעשתה בעיריית חיפה, בוועדה המקומית לתכנון ובנייה חיפה, בחברה הכלכלית חיפה, בחברת האצטדיון ובתאגידים העירוניים: חברת יפה נוף – תחבורה, תשתיות ובנייה בע"מ והחברה לאמנות, תרבות וספורט חיפה בע"מ. בדיקות השלמה נעשו במשרד הפנים, במשרד התחבורה – מחוז צפון, במשרד להגנת הסביבה, במשטרת ישראל – מחוז חוף ותחנת חיפה, ברשות הארצית לכבאות והצלה, בוועדה המחוזית לתכנון ובנייה חיפה, בהתאחדות הישראלית לכדורגל, במפעל הפיס ובמועצה להסדר ההימורים בספורט. **המשרד התמקד בבדיקת תהליכי ייזום הפרויקט והקמתו ולא דן בתוצר הסופי או בחן את איכותו. הליקויים העיקריים שנמצאו:**

אי הצגת הפרויקט לאישור מחודש במועצת העירייה. למרות שינויים מהותיים שחלו בפרויקט, תכולתו צומצמה ועלות הקמתו תפחה בשיעור ניכר ולא נעשתה הצגה מחודשת של הפרויקט המעודכן בכללותו במועצת העירייה. ניהול לקוי של תקציב הפרויקט – חלק מהתקציבים שהוקצו לפרויקט סומנו בעירייה כתקציבים שאינם חלק ממנו, ועל כן התקציב הכולל של הפרויקט לא שיקף את מלוא הוצאות העירייה בגין הקמתו. עוד נמצא כי, העירייה קיבלה את אישור ועדת הכספים שלה להגדיל בפועל את תקציב ההקמה של הפרויקט לאחר שהציגה לפניה מידע חלקי על אודות עלויות הפרויקט. בנוסף, העירייה העבירה כספים מהתקציב הבלתי רגיל של הפרויקט בתואנה שהם ישמשו ל"מיתוג האצטדיון", כשבעצם שימשו לעריכת אירועי תרבות שהתקיימו בסמיכות זמנים לבחירות המקומיות. העירייה גם לא עמדה בתנאים המחייבים שקבעה הוועדה המחוזית לתכנון

ובניה חיפה בהחלטותיה הנוגעות לתכנית הפרויקט, ועשתה שינויים בתכנית המערכת לשימור מים בלי שהדבר אושר מראש בדרך של מתן הקלה, ביחס לאמור בתוכנית, על ידי הוועדה המקומית ולא הקימה מעבר להולכי הרגל מעל כביש 4.



אצטדיון סמי עופר. צילום: צבי רוגר

ליקויים במימון הפרויקט

עד למועד סיום הביקורת (מרץ 2014) לא נחתמו חוזי ההתקשרות עם כל הגורמים המממנים את הפרויקט. עקב ליקויים בפעילות העירייה בנוגע לשילוב דרישות המיתוג של הטוטו ושל הפיס, חלו עיכובים בהזרמת הכספים למימון הפרויקט, ועל כן העמידה העירייה לפרויקט מתקציבה השוטף מימון ביניים שהיקפו גדול מהמתוכנן במידה ניכרת. יצוין כי גם להעמדת מימון ביניים זה עלויות כספיות (הוצאות בגין תשלומי ריבית על הלוואות), וכי הקצאת הכספים למימון הביניים עלולה למנוע מהעירייה לבצע פעולות אחרות לרווחת תושביה.

כשלים בניהול הפרויקט ובקרה על ביצועו

חברת האצטדיון קיימה בקרה רופפת על חברת הפיקוח ששכרה ונסמכה באופן כמעט מוחלט על נתונים שסיפקה לה חברה זו. בנוסף, חברת האצטדיון לא העבירה לעירייה במועד דרישות להגדלת תקציב ההקמה של הפרויקט, והעירייה מצדה לא קיימה בקרה מספקת ולא תחקרה כנדרש את החברה גם כשחלו עיכובים בלוחות הזמנים של הפרויקט והתגלו חריגות ניכרות בתקציבו.

כשלים בהעסקת חברת הפיקוח

חברת האצטדיון שכרה מפקחים לתחומים שונים בפרויקט בלי שנערך דיון בחברה ביחס לאפשרות להשית את ההוצאה הכספית עבור העסקתם על חברת הפיקוח כחלק מההסכם עמה. כמו כן החברה אפשרה למפקח ששכרה לבצע את הפיקוח על עבודות ההקמה של הפרויקט, מעורבות יתר בוועדת המכרזים שלה גם כשהוועדה דנה והחליטה ביחס לזהות הקבלנים שעל עבודתם אמור היה לפקח. בנוסף לכל זה, לא נמצאו אסמכתאות המוכיחות כי חברת האצטדיון קיימה בקרה אפקטיבית על דיווחים שהעביר לה המפקח, גם במקרים שבהם דיווח לה על שינויים בעלות כספית ניכרת ביחס לתכנית הפרויקט.

העסקת יועצים המצויים בחשש לניגוד עניינים

העסקת יועץ קונסטרוקציה: חברת האצטדיון העסיקה יועץ, אשר בד בבד עם עבודת תכנון הקונסטרוקציה של הפרויקט עבד בשירות הקבלן שזכה במכרז לביצוע הקונסטרוקציה, ובכך אפשרה לו לפעול במצב של ניגוד עניינים.

העסקת יועץ הדשא: למרות מידע שהיה קיים בעירייה ובחברת האצטדיון על אודות קשרים אישיים ועסקיים בין היועץ לגידול דשא ובין החברה הקבלנית שזכתה במכרז להקמת כר הדשא, המידע לא עלה בוועדת המכרזים של החברה, ובהמלצת יועץ הדשא היא התקשרה עם אותה חברה קבלנית שהייתה בעבר בבעלותו ואשר עמה עמד בקשר גם לאחר שפסק להיות מבעליה.

חברת האצטדיון העסיקה יועצים כמפקחים צמודים על עבודות שתכננו. מצב שבו יועצים הם גם מי שאחראים לפיקוח על הוצאה לפועל של התוכנית שאותה תכננו, על ידי הקבלן המבצע, עלול למנוע גילויים של כשלים שמקורם בתכנון לקוי שאפשר שיתגלו רק במהלך ההקמה ואת הטיפול בכשלים אלה.

ליקויים בהתקשרויות לרכש ציוד ומערכות

רכש של מכונות תאורה מלאכותית לכר הדשא: חברת האצטדיון התקשרה עם חברה לייצור מכונות תאורה מלאכותית לצימוח דשא כספק יחיד, בהליך של פטור ממכרז שלא לפי תקנות המכרזים ובלי לבצע בדיקה נאותה בנוגע למספר הספקים בתחום. כל זאת תוך הוספה למפרט מכונות התאורה רשימת דרישות שלכאורה לא היו חייבים לקשור אותן למכונות התאורה כעילה לראות בו ספק יחיד.

רכש מכונות הגברה וכריזה: אף שהיה בידי חברת האצטדיון מידע שממנו עלה חשש לכאורה כי החברות שהתמודדו במכרז ניגשו אליו תוך תיאום ביניהן, דבר שניתן לראות בו נקיטת "תכסיסים בלתי הוגנים", החברה לא דנה במידע זה. יצוין כי ייתכן שמידע זה היה עלול להביא לפסילת המכרז.

עקב הליקויים והכשלים שנמצאו מבקר המדינה ממליץ לעירייה, לחברה הכלכלית וחברת האצטדיון להפיק לקחים מהליקויים שעלו בדוח ולפעול לתיקונם ככל שהדבר אפשרי ולמנוע את הישנותם הן בעת השלמת הפרויקט והן בפרויקטים עירוניים אחרים. כמו כן ממליץ לעירייה, בשיתוף משרד התחבורה ומשטרת ישראל, להפיק את הלקחים מאירועי פתיחת האצטדיון וליישם בכל הנוגע לתחבורה הציבורית והמעברים הנדרשים להולכי רגל והסדרי החניה בתחום קריית הספורט וסביבותיה.

חברי המועצה עו"ד שרית גולן שטיינברג ויעקב בורובסקי מסיעת מהפך, מסרו בתגובה לחי פה: "ממצאי מבקר המדינה מוכיחים את שטענו לאורך כל הדרך על ניהול פרויקט באופן לקוי ביותר ואשר עולה לכדי עבריינות של ממש. כבר בתקופת הבחירות לראשות המקומית טענו והתרענו על שימוש בתקציבי אצטדיון לטובת אירועי חוצות, כל זאת במסגרת מסע בחירות ראוותני על חשבון משלם המיסים. ואכן, מבקר המדינה אישש את טענותינו. העירייה הסבה מתקציב האצטדיון כספים לפעילות שאין לה כל קשר לאצטדיון באופן לא חוקי ואף פלילי. שוב לא יוכלו לומר ראשי העירייה כי טיעוננו הם פוליטיים. מבקר המדינה בוודאי לא פועל ממניעים פוליטיים. יש פה חבורה שחברה לה יחדיו, הציגה מצגי

שווא בפני חברי מועצה, הטעתה אותם ובניהולה הכושל הביאה לבזבז כספים אדיר. אותו אצטדיון מפואר שכה נהנים להתפאר בו הוא תעודת עניות לראשי העיר וסמל מהדהד לכישלונם."

חברי מועצת העיר ירון חנן ואביהו האן מסיעת הירוקים, מסרו בתגובה לחי פה: "שלחנו פניה דחופה לראש העיר לקיים ישיבת מועצה מיוחדת על הדוח הזה, שבו נחשפו נתונים מאד בעייתיים כולל חשד לעבירות על החוק הפלילי."

מעיריית חיפה נמסר לחי פה בתגובה: "עלות האצטדיון נאמדה שנה וחצי טרם תחילת העבודות בו ב – 400 מיליון ₪, כאשר אל סכום זה מצטרפים מדד יוקר הבנייה ותוספות רבות אחרות אשר הוספו ע"י משטרת ישראל ומכון התקנים. בנוסף, העלות הוצגה לגבי אצטדיון "נטו", מה שנבנה בסופו של דבר, הוא אצטדיון ומרכז מסחרי לצדו. העלות של הקומפלקס כולל המרכז המסחרי הוא 533 מיליון ₪. כל הסכום הזה, לא מגיע ממשלם המיסים החיפאי אלא בזכות קרנו, תרומות ומכירת אצטדיון קריית אליעזר הישן. מה שלבסוף מביא את המבקר לסכום של 600 מיליון ₪ כולל את השכונה ואת הכבישים אשר נבנים לצד האצטדיון ואין להם כל קשר להקמתו. השכונה הייתה נבנית בכל מקרה, אם או בלי אצטדיון. הכללה של סכומים אלה הינה הטעייה. עלות הקמת האצטדיון העדכנית דווחה למועצת העיר חיפה וכל שינוי תקציבי הובא לאישור ועדת הכספים ולאחר מכן למועצת העיר."

עוד נמסר: "אנו מוטרדים מהערה ביחס לדחייה ל-11 חודשים במדינת ישראל, בהתחשב שהשלמת אצטדיון נתניה ופ"ת כדוגמא נדחתה בשנים. הדחייה נגרמה בנסיבות אובייקטיביות של מחסור בפועלים בענף הבנייה ושינויים אשר נדרשנו לבצע ע"י המשטרה ומכון התקנים ומשרד הכלכלה כגון הוספת גדרות, חציצה, הגבהת טריבונות וכו'. (וגם כמובן חיכינו חודשים עד אשר המפקחים מטעם המדינה הגיעו לאשר את האצטדיון). אכן ברור שבפרויקט בסדר גודל כזה יתכנו טעויות ותקלות, אך לא ניתן להשתחרר מהתחושה שבדו"ח, העירייה והחברה הכלכלית לחיפה נשפטים לחומרה, תוך כדי התעלמות רבתי מההסברים המפורטים והרציניים אשר סופקו בתגובות המבוקרים. בפרט תמוהה הועבדה היא שבדו"ח לא נזכרת העובדה שהאצטדיון נפתח בימים אלה באופן המעיד כאלף עדים על ההצלחה הכוללת של הפרויקט."



אצטדיון סמי עופר. צילום: צבי רוגרבעניין העסקת שני היועצים המצויים בחשש לניגוד עניינים (יועץ קונסטרוקציה ויועץ דשא) נמסר מהעירייה כי "טענתו של המבקר אינה נכונה. יועץ הדשא הועסק לפני למעלה משש שנים אצל אחד המציעים ואין זה סביר לצפות

שיחול על אדם בסקטור הפרטי חובת צינן של 6 שנים בשעה שהחוק אינו קובע הוראות צינן במגזר הפרטי ולכן מדובר באבסורד וטענת המבקר חסרת כל בסיס. לגבי יועץ הקונסטרוקציה משנודע לחברה בדיעבד על החשש לניגוד עניינים פעלה מיידית לנטרלו ועשתה זאת בצורה הטובה ביותר.

בעניין הביקורת על העירייה שלא קיימה בקרה מספקת ולא תחקרה כראוי את החברה גם כאשר חלו עיכובים בלוחות הזמנים והתגלו חריגות בתקציב, ועל ביקורת החברה שאפשרה למפקח ששכרה מעורבות יתר בוועדת המכרזים, וכן לא נמצאו אסמכתאות המוכיחות כי חברת האצטדיון קיימה בקרה אפקטיבית על דיווחי המפקח. נמסר בתגובה: ראשית מדובר במהנדס בנייה מהמובילים ומנוסים בישראל שצבר עשרות שנים בתחומי הבנייה ועסק בניהול פרויקטים ציבוריים רבים במהלך עבודתו. יודגש כי מדובר באותו מפקח שמשדד מבקר המדינה עצמו מינה לבצע את פרויקט משרדי מבקר המדינה בחיפה ואת פרויקט היכל בתי המשפט בחיפה. לאור מורכבות הפרויקט התכנס דירקטוריון החברה לעשרות דיונים (למעלה מחמישים דיונים) במסגרתם התקיימה בקרה אפקטיבית על דיווחי המפקח. בנוסף התקיימו מאות דיונים שכללו דירקטוריון, וועדת היגוי בראשות ראש העיר, וועדות מכרזים, בקורות תקציב, דו"ח התקדמות שבועי וחודשית גם כן במעקב צמוד של מנכ"ל העירייה ועוד.

בעניין הליקויים שהתגלו בדו"ח בהקשר לעמידה בתנאי הוועדה המחוזית לתכנון ובניה (מערכת שימור המים וכן הקמת גשר להולכי רגל מעל כביש 4 מסרה העירייה בתגובה: עם התקדמות בניית האצטדיון, הסתיימה הקמת מערכת הסעת ההמונים (המטרונית) והופעלה תכנית חנייה ותנועה מפורטת אשר אושרה ע"י כלל הגורמים הרלוונטיים הנוגעים בדבר. מערכת ההסעה ההמונית (המטרונית) קיבלה תחנות בשערי האצטדיון ובכך התייתרה בניית הגשר בעלויות גדולות. תמוה לנו שהמבקר מתעקש על הקמת גשר יקר שלא ישמש אף אדם מעל כביש סואן. לגבי מערכת שימור המים, הרי שבאצטדיון "סמי עופר", מי הדשא ומי המזגנים ממוחזרים לגמרי.